

► **Finkers: 'Ik hou er niet van om mee te gaan in de waan van de dag. Er is,**

Terugschreeuwen helpt niet, schoonheid wel

Herman Haverkate

Het vuur in de open haard brandt, mist hangt over de weilanden. Zelfs de midwinterhoorn klinkt, al blijkt het geluid afkomstig van de mobiele telefoon waarmee Herman Finkers communiceert met de buitenwereld, die hier in het Twentse Beuningen zo ver weg lijkt.

„Ik hou er niet van om mee te gaan in de waan van de dag”, zegt hij even later. „Achteraf was dat ook het minst leuke van zo'n oudejaarsconference: dat je wel gedwongen bent om het nieuws te volgen. Er is, nog steeds, zoveel geschreeuw, zoveel lawaai. Het verhaal dat ik toen heb verteld, zou ik zo weer kunnen vertellen. Alleen dan met een ander einde. „Hebt el-kander lief gelijk Ivo Niehe zichzelf”: als je Niehe vervangt door Donald Trump of Jan Roos, ben je er al.”

Terugblik

Hij zit aan de keukentafel en blikst terug op een bijzonder jaar. Na de hectiek van de Oudejaarsconference en het eerbetoon door zijn collega's in het Amsterdamse DeLaMar was daar in oktober opeens de *Missa in Mysterium* in de Plechelmus. Geregisseerd door Finkers zelf kwam het oeroude ritueel van de gregoriaanse hoogmis onder de gewelven van de Oldenzaalse basiliek tot leven. Zondagavond, eerste kerstdag, is de registratie op televisie te zien.

Met de tv-registratie van de 'Missa in Mysterium' in de Plechelmus op eerste kerstdag sluit Herman Finkers het jaar af dat hij met zijn oudejaarsconference zelf heeft ingeluid. „Ik blijf geloven in de kracht van schoonheid, zachtheid en kwetsbaarheid.”

▲ *Missa in Mysterium* in de Plechelmusbasiliek.

FOTO JAN HORDLIK

„Het was een diepe wens om dit ooit een keer te doen. Ik loop daar al heel lang mee rond. Mijn conference eindigde ook met gregoriaans (*Ubi Caritas et Amor*) en, daaraan gekoppeld, mijn geloof in de kracht van schoonheid, zachtheid en kwetsbaarheid. Wat in die mis gebeurt, gaat lijnrecht tegen de tijdgeest in. Terugschreeuwen naar al het geschreeuw om ons heen is zinloos. Het enige wat je kunt doen, is er iets tegenover zetten. Iets wat herinnert aan andere waarden in het bestaan. Zo'n gregoriaanse mis is iets prachtigs. Het maakt iets zichtbaar van het geheim dat achter de dingen zit. De waarde daarvan, juist in deze tijd, is heel groot.”

Gregoriaans

Hijzelf leeft met het gregoriaans. Hij zingt het bijna dagelijks. In de kapel onder z'n huis of, soms, in koorverband, zoals in de komende kerstnacht bij de dageraadsmis van zes uur 's ochtends. Onlangs, toen zijn moeder overleed, klonken de aloude gezangen van de requiemmis tijdens haar uitvaart in

de Almelse Georgiuskerk. „Is er een groter geheim dan de dood? Ik had een hele lieve moeder, die draag je over aan de andere kant. Dat is een heel groot geheim. Je staat sprakeloos. Daar hoort een liturgie bij die dat geheim ook voelbaar maakt.”

Stampvolle kerk

Het beeld van de stampvolle Plechelmus op die wonderlijke zondag in oktober, de schoonheid van de gezangen en de bewegingen van zangers en acolieten, staat hem nog op het netvlies gebrand. Met de precisie van een theaterregisseur overdacht Finkers elk gebaar, elke handeling. Met dank aan de Benedictijner monnik Marc Loriaux en het topkoor Wishful Singing dat de schola vormde.

„Het maakt heel veel uit hoe je bijvoorbeeld zoiets simpels als een kelk pakt. Dat kun je doen zoals thuis, alsof je aan de afwas bent. Maar het kan ook anders. Liturgie in de kerk is wezenlijk iets anders. Wat anderen als theatrale franje zien, vind ik juist heel belangrijk. Zomaar in je kloffe rond het altaar lopen, werkt niet. Daar horen gewaden bij, gebaren, gezangen die er thuis niet zijn.” De katholieke mis, vindt Finkers, is de ultieme vorm van theater.

nog steeds, zoveel lawaai'

„Het is het theaterstuk dat alle andere theaterstukken bijna overbodig maakt. Omdat alles gezongen wordt, is het naar de vorm een opera. En net als bij een gewone opera maakt het heel veel uit hoe je alles regisseert. Ik heb in de loop van mijn leven heel veel kerken bezocht, en dan zie je soms grote verschillen. De *Missa in Mysterium* is de optelsom

“**Is er een groter geheim dan de dood?**”

— Herman Finkers

van al die ervaringen, van alles wat ik gelezen en gezien heb. Eén keer wilde ik zelf de mogelijkheid hebben om de mis uit te voeren zoals ik dat innerlijk beleef. Ik ben heel dankbaar dat ik die kans gekregen heb. Een goed geregisseerde gregoriaanse mis is betere evangelisatie dan welke preek of gesproken tekst ook.” De beslissing om de *Missa in Mysterium* op tv te brengen, nam hij pas achteraf. „De KRO mocht opnamen maken, maar ik wilde

absoluut een vetorecht behouden.” In de uitzending van zondag worden fragmenten uit de mis afgewisseld met toelichting van Finkers zelf.

Gevoelige materie

„Ik heb gemerkt dat praten over religie hele gevoelige materie is. Kennelijk kan dat niet op een ontspannen manier. Voordat je het weet, zijn mensen gekwetst. Ik hoop vooral dat duidelijk is dat ik me tegen niemand af wil zetten, ook niet tegen de praal-turgie zoals die in de protestantse kerken bestaat en inmiddels ook in de katholieke wereld steeds meer gebruikelijk is geworden.”

Of de mis nog eens herhaald wordt, kan hij nog niet zeggen. „Het is natuurlijk heel kostbaar om het zo te doen. Voor gewone kerken zal dat ook zeker niet haalbaar zijn.” Toch hoopt hij erop dat hij in met name basilieken het experiment zal kunnen herhalen.

Ook over een nieuwe oudejaarsconference wil hij zich nog niet uitlaten. „Volgend jaar Youp, nu Claudia. Ik heb haar programma deze week gezien. Ik kan je alvast verklappen: het is heel erg goed.”

TUBBERGEN

Meeste gelovigen wonen in Tubbergen

Tubbergen is met 84 procent kerkelijk gezindten de meest gelovige gemeente van Overijssel. Dat blijkt uit een rapport van het CBS over het jaar 2015. Een positief geluid, vindt pastoor Casper Pikkemaat. De hoge score is volgens de pastoor te verklaren door het traditiegetrouwe karakter van het overwegend rooms-katholieke Tubbergen.

Nederland telt voor het eerst evenveel gelovigen als niet-gelovigen. Het percentage kerkelijk gezindten is van 1985 tot 2015 gedaald van 70 tot 50 procent. In 2010 was dat nog 55 procent.

Pikkemaat: „Maar zo'n cijfer zegt niet iets over de manier waarop mensen geloven.” Uit hetzelfde rapport blijkt namelijk ook dat van de gelovigen in de gemeente Tubbergen 29 procent een kerk bezoekt. „Het kerkbezoek neemt overal af en dat is jammer.”